

Уроки протидії

Урок для учнів 9-11 класів

Види домашнього насильства. І як його уникнути

Мета:

- 1) Ознайомити учнів із видами домашнього насильства за допомогою прикладів.
- 2) Ознайомити учнів з ознаками домашнього насильства.
- 3) Надати учням алгоритм дій у ситуаціях, коли вони стали свідками або жертвами домашнього насильства.

Обладнання:

Персональний комп'ютер, файли (презентації, відео, додатки, посилання на інтернет-ресурси), стабільне інтернет-з'єднання, проєктор та екран або великий телевізор, робочий аркуш учня.

Підготовка до уроку:

- 1) Презентація (Додаток 1)
- 2) Відео 1, реклама про психологічне насильство (Додаток 2)
- 3) Гра Kahoot! (Додаток 3)
- 4) Відео 2, статистика про домашнє насильство (Додаток 4)
- 5) Відео 3, як діяти якщо стали свідком або жертвою дом. насильства (Додаток 5)
- 6) Відео 4, про інсталяцію в Стамбулі (Додаток 6)
- 7) Відео 5, соціальна реклама проти насильства «Розірви коло» (Додаток 7)
- 8) Відео 6, соціальна реклама, слова жертви, постраждалої від дом. насильства (Додаток 8)

План уроку:

1. Вступне слово
 - Що таке домашнє насильство? (4 хв)
 2. Види домашнього насильства
 - Робота в групах (8 хв)
 - Пояснення видів домашнього насильства (5 хв)
 3. Прояви домашнього насильства
 - Як виявити домашнє насильство? Гра Kahoot! (8 хв)
 - Як діяти, якщо ти жертва або свідок? (5 хв)
 - Перегляд відео зі статистикою (3 хв)
 - Феномен соціальної естафети (1 хв)
 4. Як світ поширює тему домашнього насильства
 - Перегляд соціальної реклами (6 хв)
 - Обговорення (3 хв)
4. Підсумок заняття й домашнє завдання (2 хв)

Значення кольорів у тексті:

- - пряма мова вчителя до всього класу
- - коментарі до сценарію, на які вчитель має звертати увагу
- - примітка для вчителя, коли потрібно використовувати **Додаток** або змінювати **Слайд** презентації. Кінець інформації для слайду помічено як **“_”**

1. Вступне слово

Слайд 1

Вітаю, учні!

Сьогодні маємо дуже незвичний урок. Перш ніж я розкрию його тему, пропоную вам поглянути на фотографії та спробувати згадатися, що відбувається в житті цих жінок.

Слайд 2

Чому ця жінка засмучена?

(декілька учнів відповідають, учитель не надає відповіді)

Слайд 3

Як ви думаєте, що сталося з цією жінкою?

(учні відповідають, учитель не надає відповіді)

Відповідь: обидві жінки зазнають домашнього насильства. Перша страждає від психологічного тиску партнера: чоловік звинувачує жінку в зраді, щодня її принижує й ображає, погрожує, що покине, й перевіряє її особисту переписку. Друга жінка вже кілька років страждає від побоїв. Чоловік не випускає її на вулицю, бо не хоче щоб хтось побачив її в такому вигляді. Це фізичне насильство.

Сьогодні на уроці ми поговоримо про домашнє насильство (про його явні та приховані види). Як ви самі щойно переконалися, не завжди можна помітити прояви насильства. А інколи його ознаки складно побачити у власних стосунках.

Також поговоримо про різницю між насильством і конфліктом. Дізнаємося, як захистити себе від небезпечних ситуацій, і що робити у випадку, коли ви постраждали від насильства або стали його свідком.

2. Види домашнього насильства

Що таке домашнє насильство?

(Учні відповідають)

Слайд 4

Насильство — це вторгнення до особистого простору людини, використання емоційної критики, маніпуляцій, фізичної сили, обмеження доступу іншої людини до будь-чого без її згоди. Основна ознака насильства, яка відрізняє його від конфлікту чи суперечок, — свідоме бажання кривдника завдати шкоди.

Існує 4 види домашнього насильства: Фізичне, Сексуальне, Психологічне та Економічне.

Слайд 5

Об'єднаймося в 4 групи. Вам потрібно написати прояви одного з видів насильства:

- Перша — фізичне насильство.
- Друга — сексуальне насильство.
- Третя — психологічне насильство.
- Четверта — економічне насильство.

Вам треба написати щонайменше 3 прояви того виду насильства, який ви отримали. *(3 хвилини на роботу в групах. Далі ви озвучите свої напрацювання)*

Групи по-черзі презентують свої напрацювання.

(1 хв на представлення результатів групи)

Вчитель підсумовує відповіді:

Отже,

Слайд 6

Фізичне насильство — навмисне завдання фізичної шкоди іншій людині. До ознак фізичного насильства належать:

- Стусани, побої, удушення.
- Обмеження пересування (коли людину зачиняють у квартирі, забороняють користуватися засобами зв'язку). *Кривдник може мати потребу в ізоляції жертви від людей, а значить і від допомоги. Також доволі поширений приклад — поставити дитину в куток або зачинити її в кімнаті, щоб покарати..*
- Навмисне позбавлення медичної допомоги. Коли людині відмовляють у допомозі лікаря.
- Фізичне насильство як покарання, коли дитину лупцюють ременем або ляскають по сідницях. *Це не способи виховання, а насильство. І їх не можна виправдати.*

Слайд 7

Сексуальне насильство — це будь-які дії сексуального характеру без добровільної згоди. Йдеться про:

- Примусовий статевий акт — зґвалтування.

- Сексуальні домагання або гарасмент, коли до людини торкаються (погладжують по сідницях, грудях, торкаються до статевих органів попри її бажання).
- Маніпулювання та погрози для схилення до сексу (якщо людині погрожують зброєю або словесно, також трапляється, що погрожують покинути, якщо партнер або партнерка не згодиться на секс).
- примушування до перегляду порнографії, актів онанізму, демонстрація статевого акту.
- постійні пропозиції надсилання оголених фотокарток у месенджерах і показ своїх інтимних зон іншій людині.

Слайд 8

Психологічне (або емоційне) насильство — це використання переваги з метою принизити та знецінити іншу людину. Насильством також є свідоме ігнорування потреб і почуттів тих членів сім'ї, які залежать від людини й потребують її догляду. Тобто дітей або людей старшого віку.

Ознаки психологічного насильства:

- Постійна образлива критика, маніпулювання, контроль над життям жертви.
- Звинувачення, засудження, словесні образи.
- Обзивання нецензурними словами, приниження.
- Ігнорування як спосіб «покарання» (як серед дорослих, так і щодо дітей).
- Покарання та погрози покарання, погрози життю та здоров'ю, заборона висловлювати власну думку, вільно пересуватися поза домом і спілкуватися з близькими.
- Зняття з себе відповідальності за негативний вплив на психологічний стан жертви.
- Відмова спілкуватися, аби змусити жертву почуватися винною, принизити її.
- Ізолювання члена сім'ї від спілкування з друзями чи родиною, контроль над його спілкуванням через прочитання особистої пошти й повідомлень у соцмережах.
- Знецінення людини, цілковитий контроль над усіма сферами її життя.

Слайд 9

Пропоную переглянути відео, яке добре ілюструє психологічне насильство:

https://www.youtube.com/watch?v=HX_Lx9h2qSk (додаток 2)

Слайд 10

Економічне насильство — це позбавлення людини житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів, заборона працювати або навпаки примус працювати, нав'язування місця роботи або навчання, використання фінансової переваги. Економічне насильство — це й обмеження права людини працювати чи здобувати освіту. Або коли маніпуляціями, погрозами чи шантажем змушують зробити певний вибір щодо місця роботи або навчання. Наприклад, жінка змушує чоловіка працювати на трьох роботах попри його виснаженість і погрожує, що покине його та забере дитину, бо він не здатний забезпечувати родину.

3. Прояви домашнього насильства

Іноді домашнє насильство складно відрізнити від звичайного конфлікту.

Слайд 11

Перевірмо, чи можете ви правильно визначити ситуації, у яких застосовують насильство. Я буду наводити вам приклад, а ви маєте сказати, чи є в цій ситуації прояв насильства. Потрібно також пояснити, чому це насильство або не насильство.

1. Мама Івана хоче щоб він став лікарем, але юнака цікавить дизайн відеоігор. Мама щодня влаштовує сварки й називає бажання хлопця дурницями, а останнім часом почала наголошувати, що не буде допомагати Івану грошима, якщо він піде вчитися на дизайнера. *(так, це прояв економічного та психологічного насильства: заборона обирати місце навчання та маніпулювання. Мама хлопця використовує фінансову перевагу над ним, а саме аргумент, що саме вона забезпечуватиме хлопця, поки він буде навчатися)*
2. 16-річна Анна силоміць зачиняє свого молодшого брата Михайла в кімнаті щотижня, коли до неї приходять друзі. Вона робить це, щоб Микола не заважав їй проводити час з друзями. *(Це прояв фізичного насильства — обмеження пересування іншої людини. Старша сестра використовує фізичну перевагу, тобто власну силу.)*
3. Марічка спілкується в Інстаграмі з хлопцем з паралельного класу. Він попросив її надіслати свої оголені фото. Дівчина відмовила. Хлопець почав погрожувати, що розпустить плітки в школі, що в них, мовляв, був секс. *(Так, це психологічне*

насильство. Хлопець умисно шантажує дівчину та погрожує їй, щоб отримати бажане. Це ілюструє одну з ознак насильства — умисну дію.)

4. Настя й Микола — однокласники, вони зустрічаються. Останнім часом часто сваряться. Настя почала принижувати Миколу перед однокласниками, обзивати його, розпускати плітки й казати, що вже знайшла собі іншого хлопця. *(Так, це прояв психологічного насильства. Настя чинить умисні дії, щоб завдати шкоди репутації хлопця в класі. Одна з ознак насильства — спричинення шкоди іншій особі: фізичної, психологічної, нанесення шкоди через бездіяльність.)*

5. Віктор і Анна вже більше року разом. Після того, як вони вступили до університету, почали рідше бачитися. Віктор запідозрив Аню в зраді. Адже в неї з'явилося багато нових друзів серед одногрупників. Він постійно зчиняє сварки, обзиває дівчину образливими словами, а коли Аня не бачить, перевіряє її особисту переписку з іншими в соціальних мережах. *(Це психологічне насильство. Віктор намагається контролювати дівчину. Він порушує право Анни на таємницю листування. А це одне з базових прав людини.)*

Слайд 12

Отже, основні ознаки насильства:

1. Використання фізичної, психологічної або фінансової переваги.
2. Умисна й свідомо дія. (насильницькі дії не можна виправдати, навіть якщо вони вчинені в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння)
3. Вчинення дії, щоб заподіяти шкоду. (фізичну, психологічну або фінансову, наприклад, спеціально позбавити грошей)
4. Дія порушує права людини. Наприклад, принижує гідність, порушує право на таємницю листування чи телефонних розмов, право на працю й відпочинок тощо.

Важливо знати ознаки насильства, щоб уміти відрізнити конфлікт від домашнього насильства. У випадку конфлікту ми можемо завдати людині випадкової образи, але, якщо після такого конфлікту одна людина почала свідомо повторювати такі образи щодо іншої й робить це навмисно, щоб принизити чи отримати те, чого прагне, то йдеться про насильство.

Слайд 13 Як ви думаєте, скільки людей в Україні щороку стають жертвами різних форм насильства?

(Учні відповідають)

Кожного року більше 1 000 000 людей в Україні страждають від різних форм насильства у своїх родин.

Слайд 14

Перегляньмо відео про домашнє насильство

<https://nonviolence.ed-era.com/intro-facts-statistics> (Додаток 4)

Психологічне насильство на відміну від фізичного люди помічають значно пізніше, коли вже бачать його наслідки: пригнічення, емоційне вигорання, відсутність стресостійкості, замкнутість у собі, наявність страху чи уникнення контакту з якоюсь людиною. Іноді ми надто пізно помічаємо, що з людиною щось не так. Наслідками психологічного насильства може бути депресія чи навіть самогубство.

Коли людина зазнала насильства, ви маєте знати, куди звернутися, або порадити їй звернутися до спеціальних закладів для жертв домашнього насильства, або зателефонувати до гарячої лінії з протидії домашньому насильству — 116 123. За будь-якого прояву насильства потрібно звертатися до поліції — 102.

Слайд 15

Наше суспільство недостатньо проінформоване про те, як діяти у випадку насильства. Тому дитина, коли бачить насильство з боку батьків і оточення, вважає, що така поведінка є правильною й може відтворювати її в дорослому віці. Це так званий феномен соціальної естафети — відтворення поведінки, яку людина засвоїла в дитинстві.

Але, якщо людина розуміє наслідки насильницької поведінки, вона не буде її відтворювати. Наприклад, багато батьків вважає доцільним лупцювати дитину або тягати її за вуха. Такі ж методи покарання за погану поведінку можуть використовувати ці діти, коли дорослішають.

4. Розбір життєвих ситуацій, наслідків і рішень.

У будь-якій ситуації потрібно першочергово думати, як захиститися, які можуть бути наслідки, якщо ти втрутишся в ситуацію, і як зробити її максимально безпечною для себе. Але також потрібно дотримуватися правильного алгоритму дій під час допомоги іншій людині.

Слайд 16

Фонд ООН має в пріоритеті поширення знань про домашнє насильство та як з ним чинити. В Україні вони відкривають притулки для захисту жінок (переважно) від домашнього насильства. Чи знаєте ви Марію Єфросініну? Це відома телеведуча, бізнес-вумен, яка дуже активно поширює інформацію про те, як протидіяти домашньому насильству та виявляти його, підтримує різні ініціативи, пов'язані з темою домашнього насильства, адже вважає цю проблему надважливою.

Слайд 17

Також турецький митець створив інсталяцію в Стамбулі, щоб показати важливість теми домашнього насильства. На одній з найбільших будівель він розташував 440 пар жіночого взуття. Саме стільки жінок стало жертвами домашнього насильства з боку чоловіків у Туреччині в 2018-му році.

<https://youtu.be/qJavwyFagzY> (Додаток 6)

Які ваші враження від цих трьох відео?

(Учні відповідають)

Інколи ми не помічаємо масштабів таких соціальних проблем Але якщо ви про них чули та знаєте як діяти, то це допоможе вам не потрапляти до ситуацій з проявом насильства.

5. Підсумок заняття

Отже, сьогодні на уроці ми розібрали види насильства, їхні ознаки та наслідки. як зберегти себе, щоб не стати жертвою, і як діяти, якщо ви стали свідком насильства.

Також ви знаєте, як реагувати та що робити, якщо у вашій сім'ї є прояви домашнього насильства.

Дякую за урок!